

EPİDEMİK TOPLUM
Koronavirüsün Türkiye’de Toplumsal Etkileri

Prof. Dr. Ergün YILDIRIM
Doç. Dr. Recep YILDIZ
Öğr. Gör. Ökkaş ARI
Öğr. Gör. Muhittin EVREN

İstanbul 2020

İZÜ YAYINLARI NO: 54

Kitabın Adı

EPİDEMİK TOPLUM

Koronavirüsün Türkiye’de Toplumsal Etkileri

Hazırlayanlar

Prof. Dr. Ergün YILDIRIM

Prof. Dr. Recep YILDIZ

Öğrt. Gör. Ökkaş ARI

Öğrt. Gör. Muhittin EVREN

Kapak Tasarımı

Gökhan KOÇ

Baskı - Cilt

İhlas Gazetecilik A.Ş.

Merkez Mah. 29 Ekim Cad. İhlas Plaza

No:11 A/41 Yenibosna Bahçelievler, İstanbul

Tel: 0212 454 30 00

Sertifika Numarası: 45589

Baskı Tarihi

İstanbul, 2020

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi

www.izu.edu.tr

© Her hakkı mahfuzdur.

ISBN: 978-605-06675-4-7

EPİDEMİK TOPLUM

Koronavirüsün Türkiye’de Toplumsal Etkileri

Prof. Dr. Ergün YILDIRIM

Doç. Dr. Recep YILDIZ

Öğr. Gör. Ökkaş ARI

Öğr. Gör. Muhittin EVREN

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR LİSTESİ	vii
TABLolar LİSTESİ	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	xvii
GİRİŞ	1

1. EPİDEMİK TOPLUM: Koronavirüsün Toplumsal Anlamı

1.1. Koronavirüs nedir?	5
1.2. Epidemik Toplumun Meydana Gelmesi ve Salgın Sosyolojisi	11
1.2.1. Koronavirüs ve Toplum İlişkisi	11
1.2.2. Karantina, Kapatma ve Gözetleme	18
1.2.3. Dijital Sosyal Alanın Yükselişi	22
1.2.4. Ölümün Eşitliği ve Salgının Eşitsizliği: Sınıf ve Salgın	24
1.2.5. Toplumsal Çatışma ve Ötekileştirme: Korona Cihat	26
1.3. Epidemik Toplumun Tarihsel Temelleri	29

2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

2.1. Araştırmanın Konusu	39
2.2. Araştırmanın Önemi	39
2.3. Araştırmanın Amacı, Problemi ve Hipotezi	40
2.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	42
2.5. Araştırmanın Yöntemi ve Teknikleri	43
2.5.1. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi ve Veri Toplama Süreci	43
2.5.2. Verilerin Analizi	44
2.6. Araştırmanın Demografik Özellikleri	44

3. SALGINLA MÜCADELEDE SORUMLULUKLAR VE ALGILAR

3.1. Alınan Tedbirlere Bireysel Riayet	47
3.1.1. Temizlik, Sosyal Mesafe ve Maske	47
3.1.2. “Evde Kal” Sürecinde Meşguliyet ve Etkinlikler	53
3.2. Salgın Sürecinde Hissiyat / Psikolojik Tepkiler	62
3.3. Salgın Sürecinde Aile İçi İlişkilere Dair Algılar	66
3.4. Bölüm Değerlendirmesi	74

4. ZİHİNLERDE KARŞILIK BULAN SOSYAL DEVLET DÜŞÜNÇESİ

4.1. Devlet-Toplum Dayanışması ve Güven	105
4.1.1. Bakanlıklar ve Sağlık Bilim Kurulu	105
4.1.2. Siyasi Partiler ve Belediyeler	114
4.1.3. Medya ve Sanat Dünyası	120
4.1.4. İş Dünyası ve Hayırseverler	122
4.1.5. Sivil Toplum Kuruluşları	124
4.2. Salgın Süreci Yönetimi: Türkiye-Diğer Devletlerin Karşılaştırılması	128
4.3. Devlete ve İnsanlara Güven Duygusu	138
4.4. Bölüm Değerlendirmesi	146

5. SALGINLA MÜCADELEDE DİN VE MANEVİYAT

5.1. Salgınla Mücadelede İnanç Desteği ve İbadetler	187
5.2. Salgının Dini Değerlere, Dayanışmaya ve Müslümanlara Yansıması ..	188
5.3. Salgın Dini Yorumları (Ceza, Kefâret, Şükür, Mesaj)	194
5.4. Salgının Hatırlattıkları: Zekât, Fitre, Sadaka, Haram-Helal Gıda	199
5.5. Bölüm Değerlendirmesi	203

6. SALGIN SONRASI NASIL BİR HAYAT BİZİ BEKLİYOR?

6.1. Dünya Yeni Savaş Silahını Buldu: Virüs	219
6.2. Küresel Güç Dengeleri Değişecek mi?	223
6.3. Yapay Zekâ ile Ütopya Gerçekleşiyor mu?/ Artık İnsanların Yerine Teknoloji Üretecek	224
6.4. Ekonomik ve Sosyal Alanda Korku ve Kaygılar	227
6.5. Salgının Hiç mi Olumlu Sonuçları Olmayacak?	235
6.6. Bölüm Değerlendirmesi	239

SONUÇ	249
--------------------	-----

KAYNAKÇA	265
-----------------------	-----

DİZİN	291
--------------------	-----

ÖZGEÇMİŞLER	297
--------------------------	-----

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	Avrupa Birliği
AFAD	Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
Covid-19	Yeni Koronavirüs Hastalığı
CoV	Koronavirusler
MERS-CoV	Orta Dođu Solunum Sendromu
SARS-CoV	Şiddetli Akut Solunum Sendromu
DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü
PHEIC	Uluslararası Kamu Sağlığı Acil Durumu
TÜPRAŞ	Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş.
AIDS	Kazanılmış Bağışıklık Yetersizliği Sendromu
H5N1	Kuş Gribi
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
HIV	İnsan Bağışıklık Yetmezliği Virüsü
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
WHO	Dünya Sağlık Örgütü
OECD	İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı
IASC	Kuruluşlararası Daimî Komite
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
YÖK	Yüksek Öğretim Kurumu
TKİB	Türk Kamu İşletmeleri Birliği
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
EBA	Eğitim Bilişim Ağı
IMF	Uluslararası Para Fonu
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi
STK	Sivil Toplum Kuruluşları ya da Sivil Toplum Örgütleri
UNİCEF	Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Acil Yardım Fonu
SETA	Siyaset Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı
ILO	Uluslararası Çalışma Örgütü

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1: Demografik Özellikler	44
Tablo 2: Hijyen kurallarına uyma, elleri yıkama ve temizliğe riayet	47
Tablo 3: Cinsiyetiniz * Hijyen kurallarına uyuyorum. & Yaşınız * Salgınla birlikte ellerimi sıklıkla yıkamaya başladım.	48
Tablo 4: Siyasi görüş olarak aşağıdakilerden hangisine daha yakınsınız * Temizliğe daha fazla dikkat etmeye başladım.	49
Tablo 5: Sosyal mesafeye uyma, maske kullanımı, temel ihtiyaçların alımında duyarlılık.....	49
Tablo 6: Yaşadığınız yer * Sosyal mesafe kuralına uyuyorum. & Çalışma durumu * Sokağa çıkarken maske takmaya özen gösteriyorum. & Cinsiyetiniz * Temel ihtiyaçların alımında duyarlı davranıyorum.	50
Tablo 7: Yasaklanmış aktiviteler ve sokağa çıkma yasağına uyma ile kendini karantinaya aldığını düşünmek	51
Tablo 8: Mesleki durumunuz * Sokağa çıkma yasağına uyuyorum.	52
Tablo 9: Yaşadığımız bölge * Kendimi karantinaya aldığımı düşünüyorum.	53
Tablo 10: Vakit olmadığından daha önce yapılamayan işleri yapma fırsatı, kendini tanıma imkânı, kitap ve gazete okuma imkânı, film izleme, haber takip etme ve sosyal medyada vakit geçirme imkânı, dpor/egzersiz yapma imkânı ve kilo alma ve verme.....	54
Tablo 11: Yaşınız * Kitap okumam arttı.	55
Tablo 12: Mesleki durumunuz * Haberleri takip etme oranım arttı.	56
Tablo 13: Yaşınız & Eğitim düzeyi * Sosyal medyada geçirdiğim zaman arttı.	57
Tablo 14: Siyasi görüş & medeni durum * Film izleme oranım arttı.	58
Tablo 15: Meslek * Bu süreç içerisinde kilo aldım. & Salgından dolayı ekonomik olarak bir zarara uğradınız mı * Bu süreç içerisinde kilo verdim.	59
Tablo 16: Ailece birlikte sohbet ediyor, televizyon izliyor, internette sörf yapıyor, kitap okuyor ve spor/egzersiz yapıyor musunuz?	60
Tablo 17: Yaşınız * Ailece birlikte sohbet ediyor musunuz? & Salgından dolayı ekonomik olarak bir zarara uğradınız mı * Ailece birlikte televizyon izliyor musunuz?.....	61

Tablo 18: Salgın sürecinde yalnızlık, huzursuzluk ve yardımlaşma duygusunda artış ile ölüm korkusu, hastalığa yakalanacağını düşünme ve uyku düzeni bozukluğu	63
Tablo 19: Cinsiyeti*Yalnızlık duygum, huzursuzluğum, ölüm korkum arttı	64
Tablo 20: Yaşınız* Yalnızlık duygum, huzursuzluğum, ölüm korkum arttı.	65
Tablo 21: Dini yaşantınız ile ilgili olarak * Yardımlaşma duygum arttı.	66
Tablo 22: Aile içi iletişim, yakınlaşma ve kadın-erkek dayanışması	67
Tablo 23: Medeni durum & eğitim düzeyi * Aile içi iletişimin güçlendiğini düşünüyorum.....	68
Tablo 24: Cinsiyetiniz & siyasi görüş & dini yaşantınız * Ev işlerinde kadın-erkek dayanışmasının arttığını düşünüyorum.	69
Tablo 25: Bu süreçte ebeveynlerin çocukların eğitimi konusunda sorumluluk aldığımı düşünüyorum.	70
Tablo 26: Evde kalış sürecinde tartışmaların, kavgaların, şiddetin arttığını ve salgın sonrasında da boşanmaların artacağını düşünüyor musunuz?.....	71
Tablo 27: Cinsiyetiniz * Aile içi tartışma, kavga ve şiddetin arttığı ve boşanmaların da artacağına dair düşünceler.....	72
Tablo 28: Yaşlılara olan duyarlılık ve toplumun aile yapısına güven	73
Tablo 29: Yaşınız * Toplumun aile yapısına olan güvenim azaldı.	73
Tablo 30: Yaş ve cinsiyetine göre bilgisayar ve internet kullanım oranları.....	85
Tablo 31: Yaşlı bireylerin mutluluk kaynağı olan kişiler.....	86
Tablo 32: TÜİK, Ölüm Nedeni İstatistikleri / Ölüm nedenlerinin cinsiyete göre dağılımı (Cinayet, Saldırı) -(Güncelleme: 26.04.2019) ile Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu kadın cinayetleri raporları / verileri	98
Tablo 33: Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu Kadın Cinayetleri Raporları	98
Tablo 34: Salgınla mücadelede Sağlık Bakanlığının görevi yerine getirdiğine inanma ve Sağlık Bilim Kurulunu başarılı bulma	106
Tablo 35: Yaşadığınız bölge * Sağlık Bakanlığının, üzerine düşen görevi yerine getirdiğine inanıyorum.....	106
Tablo 36: Siyasi görüş * Sağlık Bakanlığının, üzerine düşen görevi yerine getirdiğine inanıyorum.	107
Tablo 37: Eğitim düzeyi * Sağlık Bilim Kurulunu başarılı buluyorum.	108

Tablo 38: Salgınla birlikte, ülkemizdeki sağlık kurumlarına, bilime, bilim ve teknolojik alt yapıya ve bilim insanlarına olan güvenim arttı. ..108	
Tablo 39: Yaşadığımız bölge * Salgınla birlikte, ülkemizdeki sağlık kurumlarına, bilim ve teknolojik alt yapıya olan güvenim arttı.109	
Tablo 40: Siyasi görüş * Salgınla birlikte, ülkemizdeki sağlık kurumlarına, bilim ve teknolojik alt yapıya olan güvenim arttı.110	
Tablo 41: Dini yaşantı * Salgınla mücadelede, ülkemizdeki bilime ve teknolojik alt yapıya güvenim arttı.111	
Tablo 42: MEB ve YÖK'ün uzaktan eğitim programı uygulaması ve ASÇSHB'nin üzerine düşen görevi yapmasına dair algılar112	
Tablo 43: Yaşınız * MEB'in ve YÖK'ün uzaktan eğitim programı uygulamasının doğru bir karar olduğunu düşünüyorum.113	
Tablo 44: Salgından dolayı ekonomik olarak bir zarara uğradınız mı * Aile, Sosyal Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın salgınla mücadelede üzerine düşen görevi yaptığını düşünüyorum.113	
Tablo 45: Siyasi görüş*Aile, Sosyal Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın salgınla mücadelede üzerine düşen görevi yaptığını düşünüyorum.114	
Tablo 46: Siyasal partilerin bu süreçte, birlikte hareket <i>etmediğini</i> düşünüyorum.....115	
Tablo 47: Siyasi görüş * Siyasal partilerin bu süreçte, birlikte hareket <i>etmediğini</i> düşünüyorum.115	
Tablo 48: Belediyelerin salgınla mücadelede üzerine düşen görevi yerine getirdiğini, toplu ulaşım konusunda, sosyal mesafe kuralına yönelik önlemlerinin yeterli olduğunu yardıma ihtiyacı olan insanlara destekte bulunduğunu düşünüyorum.116	
Tablo 49: Yaşadığınız bölge * Belediyelerin salgınla mücadelede üzerine düşen görevi yerine getirdiğini düşünüyorum.117	
Tablo 50: Siyasi görüş * Belediyelerin salgınla mücadelede üzerine düşen görevi yerine getirdiğini & (örnek olarak) toplu ulaşım konusunda, sosyal mesafe kuralına yönelik önlemlerinin yeterli olduğunu düşünüyorum.....118	
Tablo 51: Ailenin aylık geliri * Belediyelerin, yardıma ihtiyacı olan insanlara destekte bulunduğunu düşünüyorum.119	

Tablo 52: Medya ve sanat dünyasının (sanatçıların) salgınla mücadelede toplumun bilinçlenmesine katkı sağladığını düşünüyorum. & Devletin-Hükümetin de toplumu bilinçlendirmeye (kamu spotu gibi) yönelik bilgilendirmelerinde yeterli ve şeffaf davrandığına inanıyorum.	120
Tablo 53: Yaşadığınız bölge * Medya salgınla mücadelede toplumun bilinçlenmesine katkı sağladığını düşünüyorum.	121
Tablo 54: Siyasi görüş * Hükümetin, salgınla mücadelede kamuoyunu bilgilendirmesinde şeffaf davrandığını düşünüyorum.	122
Tablo 55: Salgın sürecinde iş adamları ve hayırsever yardıma ihtiyacı olan insanlara destekte bulunduğunu düşünüyorum.	123
Tablo 56: Ailenizden salgın nedeniyle işini kaybeden kişi var mı * İş adamları ile hayırseverlerin yardıma ihtiyacı olan insanlara maddi yardım ve destekte bulunduğunu düşünüyorum.	123
Tablo 57: Salgınla mücadelede STK'ların, yardıma ihtiyacı olan insanlara destekte bulduklarını, hükümet ve yerel yönetimlere katkı sağladığını, inanç temelli kuruluşların (cemaat, tarikat gibi), toplumsal yardımlaşmaya destek verdiklerini düşünüyorum.	124
Tablo 58: Salgın nedeniyle işini kaybeden kişi var mı * STK'ların, inanç temelli kuruluşların (cemaat, tarikat gibi) yardıma ihtiyacı olan insanlara ve toplumsal yardımlaşmaya destekleri	125
Tablo 59: Siyasi görüş * Salgınla mücadelede STK'ların yardıma ihtiyacı olan insanlara destek ve hükümete, yerel yönetimlere katkıları ile inanç temelli kuruluşların (cemaat, tarikat gibi) ve toplumsal yardımlaşmaya destekleri	126
Tablo 60: Salgın karşısında dünyanın bu salgın sorununu aşmak için yeterli tedbirleri alıp almadığı ile işbirliği içinde hareket edip etmediği ..	128
Tablo 61: Eğitim durumunuz * Dünyanın bu salgın sorununu aşmak için yeterli tedbirleri aldığını düşünüyorum. & Salgınla mücadelede tüm dünya devletlerinin iş birliği içerisinde hareket ettiklerine inanıyorum.	129
Tablo 62: Diğer devletlerdeki yardımlaşma ve vatandaşlarına yeterli yardım yapma konusunda Türkiye ile karşılaştırma	130
Tablo 63: Ailenizden salgın nedeniyle işini kaybeden kişi var mı? * Dünyadaki diğer devletlerin bizim ülkemizden daha kötü bir yardımlaşma ortaya koyduğunu düşünüyorum.	131
Tablo 64: Siyasi görüş * Dünyadaki diğer devletlerinin, vatandaşlarına yeterli yardımı yaptıklarını düşünüyorum.	131

Tablo 65: Siyasi görüş * Dünyadaki diğer devletlerin ülkemizden daha kötü bir yardımlaşma ortaya koyduğunu düşünüyorum.	132
Tablo 66: Toplumsal birlik-bütünlük olarak salgınla mücadelede başarı ve sosyal dayanışma ve yardımlaşmada güçlü olma açısından dünya devletleri ile Türkiye karşılaştırması	133
Tablo 67: Siyasi görüş * Toplumsal birlik veya bütünlük olarak salgınla mücadelede diğer devletlere göre daha başarılı olduğumuzu düşünüyorum.....	133
Tablo 68: Dini yaşantınız * Toplumsal birlik/bütünlük olarak salgınla mücadelede diğer devletlere göre başarılı olduğumuzu düşünüyorum.....	134
Tablo 69: Salgından dolayı ekonomik olarak bir zarara uğradınız mı? & Siyasi görüş * Sosyal dayanışmamızın ve yardımlaşmamızın diğer devletlere göre daha güçlü olduğunu düşünüyorum.....	135
Tablo 70: Türkiye'nin diğer devletlere gönderdiği tıbbi malzemelerin doğru bir karar olup olmadığı & Ülkemizdeki sağlık kurumlarının diğer devletlere göre karşılaştırılması.....	136
Tablo 71: Ekonomik zarara uğrama & siyasi görüş * ülkemizin diğer devletlere gönderdiği tıbbi destekler dayanışma adına doğru bir karar mı?	136
Tablo 72: Dini yaşantınız ile ilgili olarak * Ülkemizdeki sağlık kurumlarının, diğer ülkelere göre daha iyi durumda olduğuna inancım arttı.	137
Tablo 73: Salgın yönetiminde devletin kurum ve kuruluşlarıyla koordineli çalışmasına inanç ile salgın yönetiminde devlete ve insanlara güven.....	138
Tablo 74: Ailenizden salgın nedeniyle işini kaybeden kişi var mı? * Salgının yönetiminde devlete ve insanlara olan güven	139
Tablo 75: Mesleki durumunuz * Devletin kurum ve kuruluşlarının koordineli bir şekilde çalıştığına inancım arttı.	140
Tablo 76: Siyasi görüş * Salgının yönetimi, devlete olan güvenimi arttırdı.	141
Tablo 77: Siyasi görüş * Bu süreçte insanlara olan güvenim arttı.	142
Tablo 78: Salgın sürecinde toplumun “ben” ya da “biz” düşüncesi ile hareket etmesi ve farklı kimlik, dini inanç ve siyasi görüşlere sahip vatandaşların toplumsal birliği sağlaması	143
Tablo 79: Yaşadığınız bölge * Toplum olarak farklı kimlik, dini, siyasi ve kültürel bir yapıya sahip olsak da bu süreçte toplumsal birliği sağladığımızı düşünüyorum.....	143

Tablo 80: Siyasi görüş * Toplum olarak farklı kimlik, dini, siyasi ve kültürel bir yapıya sahip olsak da bu süreçte toplumsal birliği sağladığımızı düşünüyorum.....	144
Tablo 81: Dini yaşantınız * Farklı kimlik, dini, siyasi ve kültürel bir yapıya sahip olsak da bu süreçte toplumsal birliği sağladığımızı düşünüyorum.....	145
Tablo 82: Salgından dolayı ekonomik bir zarara uğradınız mı * Toplumun “ben” olarak değil de “biz” olarak hareket ettiğine inanıyorum. ...	145
Tablo 83: Yaşlılara olan duyarlılık ve yaşlılara verilen değerler diğer devletlerle karşılaştırılması.....	146
Tablo 84: Dünyanın En İyi Sağlık Hizmetleri Sıralaması 2020	156
Tablo 85: Dini inancım salgınla mücadele manevi destek sağladı. & Salgınla beraber ibadetlerimi artırdım.	187
Tablo 86: Cinsiyetiniz * Dini inancım salgınla mücadelede manevi destek sağladı. & Salgınla beraber, ibadetlerimi artırdım.	188
Tablo 87: Toplumumuzdaki dini değerlerin öneminin, dünyada insanların dine yönelişlerinin, dinler arasında dayanışmanın arttığını, diğer inançtaki insanların Müslümanlara ılımlı bakmaya başladığını düşünüyorum.....	188
Tablo 88: Siyasi görüş olarak aşağıdakilerden hangisine daha yakınsınız * Toplumumuzdaki dini değerlerin öneminin arttığına inanıyorum.	189
Tablo 89: Siyasi görüş * Bu süreçte dünyada insanların dine yönelişlerinin arttığını, & salgının tüm dinler arasında dayanışmayı artırdığını düşünüyorum.....	190
Tablo 90: Siyasi görüş * Bu süreçte diğer inançlara sahip olan insanların Müslümanlara daha ılımlı bakmaya başladığını düşünüyorum.	191
Tablo 91: Dini yaşantınız * Toplumumuzdaki dini değerlerin öneminin ve dünyada insanların dine yönelişlerinin arttığına inanıyorum.....	192
Tablo 92: Dini yaşantınız * Salgının tüm dinler arasında dayanışmayı artırdığını & diğer inançlara sahip olan insanların Müslümanlara daha ılımlı bakmaya başladığını düşünüyorum.	193
Tablo 93: Salgın insanoğlunun yapmış olduğu zulümlerin bir karşılığıdır & Hatalarımızın bir kefaretidir & Nimetlerin şükürünü hatırlattı. & (İnsan tarafından üretilmişse dahi) virüs, Allah'ın insanların hatalarını düzeltmeleri için verdiği bir mesajdır.....	194
Tablo 94: Dini yaşantı & Siyasi Görüş * Salgının, insanoğlunun yapmış olduğu zulümlerin bir karşılığı olduğunu düşünüyorum.	195

Tablo 95: Yaşadığınız bölge * Salgının nimetlerin şükürünü hatırlattı.....	196
Tablo 96: Eğitim düzeyi * Salgını, hatalarımızın kefareti & İnsanlar tarafından üretilmiş olduğu ihtimali dahi olsa, Allah'ın insanların yapmış oldukları hataları düzeltmeleri için verdiği bir mesaj olduğunu düşünüyorum.....	197
Tablo 97: Dini inanış* İnsanlar tarafından üretilmiş olduğu ihtimali dahi olsa, Virüsün, Allah'ın insanların yapmış oldukları hataları düzeltmeleri için verdiği bir mesaj olduğunu düşünüyorum.	198
Tablo 98: Dinimizin temizliğe vermiş olduğu önemi & Zekât, fitre ve sadakanın ihtiyaç sahibi insanlara verilmesinin önemini & Dinimizin haram kıldığı hayvanların tüketilmemesi gerektiğini & Helal gıdanın tüketiminin ne kadar önemli olduğunu bu süreçte daha da iyi anladım.	199
Tablo 99: Dini yaşantınız * Dinimizin haram kıldığı hayvanların tüketilmemesi gerektiğini bu süreçte daha da iyi anladım & Dinimizce helal gıdanın tüketiminin ne kadar önemli olduğunu insanoğlu artık anlamalı	200
Tablo 100: Yaşadığınız bölge * Dinimizin temizliğe vermiş olduğu önemi salgınla daha da iyi anladım.	201
Tablo 101: Çalışma durumunuz * Dinimizde zekât, fitre ve sadakanın ihtiyaç sahibi insanlara vermesinin önemi bu süreçte daha iyi anladım.	202
Tablo 102: Şükran'ın, şükran duymama ve nankörlükle kıyaslanması.....	208
Tablo 103: Salgın hastalıkların yine ortaya çıkıp savaşlar kadar etkili olması ve dünya savaşlarının silahlarla değil pandemik virüslerle olacağına dair düşünceler.....	219
Tablo 104: Yaşınız & Eğitim Düzeyi * Dünyada Covid-19, Kolera, Domuz gribi ve AIDS gibi salgınların yeniden ortaya çıkacağına inanıyorum.....	220
Tablo 105: Siyasi görüş * Salgının dünyalar savaşı kadar etkili olduğu	221
Tablo 106: Eğitim düzeyi * Dünya savaşlarının silahlarla değil de artık pandemik virüslerle olacağını düşünüyorum.	222
Tablo 107: Küresel güç dengelerin değişeceğine inanmıyorum	223
Tablo 108: Siyasi görüş*Küresel güç dengelerinin değişeceğine inanmıyorum	223
Tablo 109: Dünyanın daha fazla dijitalleşeceğine ve teknolojinin insan emeğinin yerini alacağına dair düşünceler.....	224

Tablo 110: Eğitim durumunuz * Dünyanın daha fazla dijitalleşeceğini (yapay zekâ teknolojileri) düşünüyorum	225
Tablo 111: Siyasi görüş * Teknolojinin artık her alanda insan emeğinin yerini alacağını düşünüyorum	226
Tablo 112: Salgın sonrası ekonomik kriz, yoksulluk ve işsizliğe dair düşünceler	227
Tablo 113: Eğitim düzeyi & Meslek * Dünyada ekonomik krizler	228
Tablo 114: Siyasi görüş & Dini inanış * Yoksulluğun artacağı düşüncesi.....	230
Tablo 115: Yaş & Eğitim Düzey & Aileden salgın nedeniyle işini kaybeden kişinin var olup olmadığı * İşsiz kalacağım korkusu yaşıyorum. ..	231
Tablo 116: Suç oranlarında artış olacağına inanma ve geleceğe yönelik beklentilerde karamsarlığa kapılma	232
Tablo 117: Eğitim düzeyi & Dini inanış * Toplumdaki suç oranlarında artış olacağına inanıyorum.....	233
Tablo 118: Yaşınız & Siyasi Görüş * Geleceğe yönelik beklentilerimde artık karamsarlığa kapılıyorum.....	234
Tablo 119: Sürecin sağlık politikalarına ve evde çalışma sistemine etkisi	236
Tablo 120: Siyasi görüş * Devletlerin sağlık politikalarına öncelik vereceğini düşünüyorum.	237
Tablo 121: Eğitim düzeyi * Evde çalışma uygulamasının yaygınlaşması.....	237
Tablo 122: Salgın şu an şer gibi görünse de ileride insanlık ve kâinatımız için hayırlı olacağını düşünüyorum.....	238
Tablo 123: Dini yaşantınız * Salgın şu an şer gibi görünse de ileride insanlık ve kâinatımız için hayırlı olacağını düşünüyorum.....	239

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Okuduğunu söyleyenlerin oranındaki değişim (11 yılda değişim)	83
Şekil 2: Son 3 ayda kaç kitap okudunuz? (11 yılda değişim)	84

TAKDİM

Tarih boyunca çeşitli salgın hastalıklar insanların hayatını derinden etkilemiş, hatta bazıları büyük dönüşümlerin meydana gelmesine zemin hazırlamıştır. Salgın hastalıkların toplumları nasıl etkilediği ve sosyal hayatta etkilenen boyutlarının analizi hiç şüphesiz medikal çalışmalar kadar önem arz etmektedir.

Salgın (epidemi), insanların kontrol edemeyeceği düzeyde yaygın problemler için kullanılan bir kavramdır. Aktif olarak yayılan, kontrolden çıkmış herhangi bir durumu tanımlamak için kullanılır.

2019 yılının sonunda Çin'in Wuhan Eyaleti'nde ortaya çıkan ve tüm dünyaya hızlı bir şekilde yayılan Covid-19 virüsü kısa bir zamanda tüm insanları adeta eşitledi ve eşit bir hayata mecbur etti. Hiç şüphesiz küreselleşmede ve iletişimde geline aşmanın da etkisiyle daha önceki salgınlarda tüm dünyanın aynı gündeme bu düzeyde kilitlendiği başka bir salgın hatta olay bu şekilde belki de dünya tarihinde ilk defa yaşanmaktadır.

Dünyanın bir çok yerindeki gibi ülkemizde de adeta her şey yeniden gözden geçirildi ve şekillendi. Eğitimden ticarete, turizmden siyasete kadar her alanla ilgili insanlar ve toplumlar bu süreçten etkilendi ve hala etkilenmeye devam ediyor. Dünya, önceleri de çeşitli salgın hastalıklarla mücadele etmiştir. Bunları zamanla aşmıştır. Umuyoruz ki, kısa bir zaman sonra bunu da aşacaktır. "Artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacak" sözü sanki bir geçekliğe dönüştü.

Üniversiteler toplumun deniz fenerleridir. En temel fonksiyonlarından biri de karşılaşılan sorunlarla ilgili araştırmalar yapmak, sorunlara çözümler sunmak ve bunu toplum ve insanlığın hizmetine sunmaktır. Üniversitemizde 2020 yılı boyunca covid-19 süreciyle ilgili bir çok proje, konferans ve bilimsel toplantılar gerçekleştirildi ve sonuçlar toplumla paylaşıldı. Elinizde bulunan bu çalışma da bunlardan birisidir. Üniversitemiz Sosyoloji Bölümü Öğretim üyesi Prof. Dr. Ergun Yıldırım önemli bir çalışma ortaya koyarak Türkiye’deki “epidemik toplumun sosyolojisini” inceledi.

Covid-19 süreciyle birlikte sosyal alanda ortaya çıkan gerçekliklerin daha iyi anlaşılmasına önemli katkılar sunacağına inandığımız bu çalışma ile aile ilişkileri, izolasyon döneminde nasıl vakit geçirildiği, bu sürecin doğuracağı sosyal ve ekonomik problemleri toplumun nasıl değerlendirdiği gibi konular başta olmak üzere gündemde konuşulan birçok konu katılımcılara sorularak cevaplar alındı ve Türkiye’de verilere dayalı olarak konu analiz edildi.

Bu önemli çalışmayı gerçekleştiren Üniversitemiz Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ergun Yıldırım Hocamıza ve başlangıçtan basım aşamasına kadar süreçte emeği geçen herkese teşekkürlerimi sunuyorum.

Prof. Dr. Mehmet BULUT

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Rektörü